

HARSÁCZKI GYÖRGY
(szöveg és kép)

(2. rész) Didergős húsvét

Kilátás nyugat felé a Világos-hegyről: meleg fények, hűvös levegő...

– templomban, sátorban

Még a délután közepén felértem a Világos-hegyre. Sátorat állítani csak alkonyat felé akartam (érdeklődők, akadémikusok), ezért bejártam a hegytetőt.

VÁR ÁLLOTT, MOST KILÁTÓPONT...

Először két-három évvel korábban, egy borongós novemberi napon másztam meg barátaimmal a hegyet, és már akkor felfigyeltem ősi sáncaira. A hegytető elég keskeny, viszont 250 méter hosszú. Impozáns sziklákat az északnyugati részen bukkanak elő – a legmagasabb pontja egy kétfelnyíri fűves placc. Ez volt a felső vár, ahol épp egy-két csodaszép törpe nőszirm tette tiszteletét.

A tető többi része folyamatosan lejt, ezért a felső várat a szikla elbontásával elvágták a többi résztől. A szélmentes, de sötét zugban friss tűzrakóhelyet találtam, sajnos egy sátornak már nem jutott volna hely. Viszont az árok kissé kiszélesedett a nyugati oldalon, ott némi jóindulattal elfért.

Déli irányban egy elenyedetett teraszon halad a gyalogösvény, és íme – valakik kiástak egy öt méteres falszakaszt! A fal a középkori várakra jellemző nagyságú kövekből volt rakva. A szakértők a felső vártól a déli erődítményrészig négy részre osztják a Világos-várat. A 48 méter hosszú felső vár után, egy kettős árkot követően jön a 68 méter hosszú első elővár, majd egy keresztirányú árok után a 14 méteres második elővár. A 90 méteres harmadik elővár szélei már elmosódtak a keleti oldalon. A turistaút – ha jól sejtem – a második és harmadik elővár közötti, sziklába vágott árkon halad át. A vár védett

A kora-középkori vár alapjai – egy rövid feltárástól

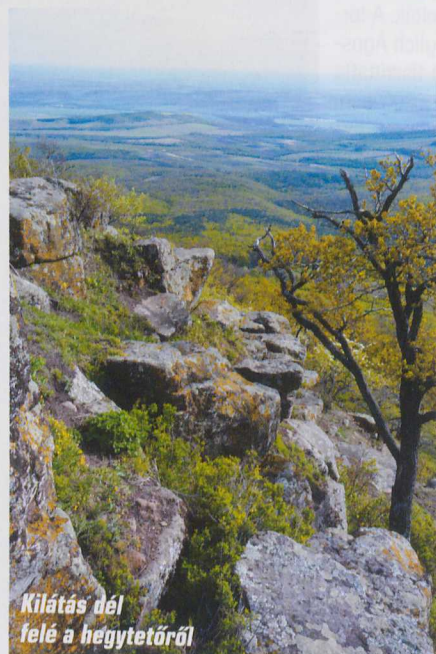
területe 0,24 hektár, külső védműveivel együtt 0,4 lehetett.

A Világos-várat nem említik írásos emlékek, régészeti feltárása sem történt meg, így csak annyi vált bizonyossá, hogy az Árpád-kor második felében használták. Az Ába nemzetség Tarjáni ága építtethette. Ezt leginkább az adott korból származó, fehér színű, korongozott cserépedénydarabokra és égetett paticsokra alapozzák.

FAGYOS REGGEL ÉS MELEGEDŐ DÉLELŐTT

A kilátás pompás volt! A felső várból az északi iránytól egészen a dél-déleleltiig terjedt a panoráma, a hegytető másik végéből pedig további mátrai hegyeket láthattam. Alkonyatig keresgéltem a legjobb nézőpontokat, hangulatos hegykompozíciókat.

Majd elérkezett a sátorállítás ideje. Nem kis veszéllyel járt, mert két éve nem használtam, és azelőtt is mindig segítséggel állítottam fel. Szűk és köves volt a hely, negyven percen

Kilátás dél felé a hegytetőről

át szenvedtem vele. A nap alászállt, és azonnal hideg lett – a „könnyű” vacsorát is már ponyva alatt költöttem el.

Ez volt talán a húsvét leghidegebb éjszakája. Barátaim is említették, hogy bizony fáztak az aggteleki faházakban is. Az éj közepén – jobbat nem tudván tenni – hálósásos lábaimra ráhúztam a hátizsákot is. Már csak deréktól felfelé éreztem a hideget. Mintha jégvárta is emlékeznék a PET palackomban...

Nagyon vártam a reggelt! Minden (alvó)ruhámam magamon hagyva siettem fel a csúcsra. Éppen felkelt a Nap. Völgyi páráknak se híre, se hamva – ez sosem jön össze –, ellenben kristálytiszta volt a levegő. Gyönyörű volt a harmatfriss reggel a csúcsról! A legjobb kompozíciók érdekében ismét bejártam a hegytetőt, majd a táborbontás után megkezdtem az ereszkedést Gyöngyöstarján felé. A hegy pereméről egészen „térkép volt e táj” – pontos rálátásom nyílt a lenti Gyöngyösoroszra és Gyöngyöstarjánra.

Jól emlékeztem arra, hogy a jelzett út nemcsak meredek, de egy helyen kézzel is segíteni kell a szint leküzdésénél. A Kőmorzsás-tető után, a Nagy-lénia enyhe lejtőjén végre kimegekedtem a terhem cipelésében. Ez egyszer jól esett! Utol-

Áll a sátor a vár egykori árkában

ért az éhség is – a fenti hidegben semmi porcikám nem kívánt reggelizni. Farkas kutyatejek és ritkábban növekedő fekete kökörcsinek – népiesen tikdöglesztők – között pakoltam szét az elemőzsiát. Azután behúztam, és közben kitaláltam, merre haladjon az aznapi túra: Gyöngyösoroszi felé.

A zöld háromszögön a Kisdombi vadászházhoz érve balra fordultam, és a közeli, bekerített Borhy-kastélyig gyalogoltam. Ez a rész ismerős volt a korábbi bejárásból. Azt is jól megjegyeztem, hogy ezen szakaszon a térképen szereplő utak alig felelnek meg a valóságnak. Így a kastélyhoz vezető műúttól elindultam az egyik rá merőleges erdészeti úton. Mikor ez rossz irányba fordult, az aljnövényzettel megküzdve átgáztam egy következőre. A hegyek felé fordultam, de az út elveszett az erdőben. Dühösen gázoltam tovább a törzseket kerülgetve, s végül egy nagyobb,

Khalkédón város nevéből származik. A kvarccal azonos kémiai-fizikai tulajdonságokkal rendelkezik, az anyaga szintén SiO₂, szilícium-dioxid. A kalcedon kovasavban gazdag, nem magas hőmérsékletű, 50–200 Celsius-fokos hidrotermális oldatok munkája során rakódik le, települ be üregekbe, ahol rétegeket vagy konkréciókat – zárványokat – alkot. Magmás és üledékes kőzetekben is megtalálható. Errefelé a gömbösfürtös előfordulása a leglátványosabb.

A Világos-hegy Gyöngyöstarján irányából – reggel

felszántott irtásra értem. Az irtáson túl már nyílt területeket láttam, közel volt a Gyöngyösorosziba befutó zöld sáv jelzés.

SZÉP KALCEDONTERMÉS A BARÁZDÁKBAN

A szántásban viszont bordós-lilás színekben játszó jászpis- és kalcedondarabok „villantak” meg – válogatva fel-felvettem belőlük. Alapszínük leginkább bordó, élénkpiros volt, amelyben sávosan, vagy szigetzerűen kis világoskék foltok pompáztak, amik elég intenzívek voltak ahhoz, hogy le lehessen fényképezni őket. Amikor már tele volt a kezem és a zsebeim, elérkezett a bőjt ideje. Egy óvatlan guggolásban szétszakadt a nadrág fenekére. A jéger alsó is rajtam volt még, amiatt is feszült. Miért nem vettem már le korábban a hátizsákot? Letettem, és kényelmesen válogattam tovább.

A kalcedon a mikrokristályos kvarcok változatainak gyűjtőneve – a kifejezés a kisázsiai

Kalcedon a barázdában

A faluban szinte minden munkára fogható ember az ásványbánya vállalatnál dolgozott 1985-ig, a bezárásig. A felhőszakadás okozta árvíz nemcsak házakat rongált meg, hanem lerakta a bánya területéről idesorodott szennyezett hordalékot is. Már korábban is megállapították, hogy a patak két oldalán nem szabad zöldségeket termesztetni, de ezt sokan nem tartják be. Akadnak kis víztározók a környéken, azokban is fűdnenek a tiltás ellenére. Sok a beteg és daganatos ember...

A templomot elhagyva megálltam egy keresztutcánál, és elköltöttem bőjtös ebédeimet – tojásnak, sonkának se híre, se hamva. 2017-ben itt egy fából épített elárusító bódé állt – napjainkban semmi.

Elhatároztam, hogy begyalogolok Gyöngyösre – 4,5 kilométer és még másfél a buszpályaudvarig. A falu végén is láttam egy valamikori víztározót, ez sem lehet mérgegmentes. Behúztam, és a ligetes völgyben egy óra alatt a Gyöngyösről Szurdokpuszpóki felé vezető úthoz

fehères, vörös, barnás, világoskék is. Szilícium-dioxid út volt ez a javából – kagylós törésekkel, szilánkokkal...

Végül leértem a völgybe, a Toka-patakhoz, amin elég ügyesen átlábáltam. Gyorsan beértem a közeli Gyöngyösorosziba, ahol megleptek az ünneplőbe öltözött cigányok. Egy ház előtt búcsúzkodtak. – Mit ünnepelhetnek? – fordult meg a fejemben. Később egy másik kapuból is kilépett egy fiatal „jól öltözött”. Később jutott eszembe, hogy húsvét hétfőn jártam ott. Én voltam toprongy tulajdonképpen a szétszakadt nadrágomban.

HÚSVÉT HÉTFŐ ÉS A MÉRGEK

A megálló táblája szerint jó pár órán át nem számíthattam buszra – az ismeretlen céllal átviharzó buszokról pedig nem tudhatja az ember, mit higgyen. A templom kertjében lévő hófehér magyar hősök emlékműve mellett egy tábla rendhagyó eseménynek állított emléket. 1996. május 13-án az amúgy viccesen kicsi Toka-patak tragikus méretű árvíz okozott!

Sajnos ahelyett, hogy a patak a legtisztább forrásvizet hozná a Mátra mélyéből, bányavidéken halad át, és a vízfolyás két partja nehézfémekkel, cinkkel, ólommal, kadmiummal, arzénal terhelt. Itt volt hazánk egyetlen ólombányája is. A bányászok a kőzetekben lévő ásványoktól is gyakran kaptak betegségeket.

A faluban szinte minden munkára fogható ember az ásványbánya vállalatnál dolgozott 1985-ig, a bezárásig. A felhőszakadás okozta árvíz nemcsak házakat rongált meg, hanem lerakta a bánya területéről idesorodott szennyezett hordalékot is. Már korábban is megállapították, hogy a patak két oldalán nem szabad zöldségeket termesztetni, de ezt sokan nem tartják be. Akadnak kis víztározók a környéken, azokban is fűdnenek a tiltás ellenére. Sok a beteg és daganatos ember...

A templomot elhagyva megálltam egy keresztutcánál, és elköltöttem bőjtös ebédeimet – tojásnak, sonkának se híre, se hamva. 2017-ben itt egy fából épített elárusító bódé állt – napjainkban semmi.

Elhatároztam, hogy begyalogolok Gyöngyösre – 4,5 kilométer és még másfél a buszpályaudvarig. A falu végén is láttam egy valamikori víztározót, ez sem lehet mérgegmentes. Behúztam, és a ligetes völgyben egy óra alatt a Gyöngyösről Szurdokpuszpóki felé vezető úthoz

Reggeli kilátás a Kékes tömbje felé

érkeztem. Illetve az érkezést a Gyöngyösi Állatkertben tartózkodó temérdek húsvéti látogató kocsija vezette fel. Hát bizony, parkoló még nincs.

PIHENŐ, SÖR, MAKÁKÓ

Nem éreztem magam elég frissnek még egy állatkerti sétához is, így a szabadidőpark vendéglátóhelyét vettem igénybe némi „üditő” erejéig. Ehhez nem kellett belépőt vásárolni, de egy vadász szobát mégis láthattam.

A kis, gyerekbarát állatkert szépen fejlődik. Vadasparknak indultak, majd fejlesztések, a bemutatott fajok gyarapítása után felvehették az állatkert nevet. A kert magánkézben van, és igyekeznek programokkal még több látogatót vonzani. Most már 150 faj felett járnak – legkedveltebbek az oroszánkölyök és a családjuk, Elza anyukának már öt alma volt. Augusztusban rézus makákó kölyök született, nemrég puma érkezett, előtte pedig egy kanadai hiúz pár talált új otthonra a kertben, de vannak kenguruk, selyemmajmok, gyűrűsfarkú makik...

Összeszedtem magam, és besétáltam Gyöngyösre – ezt a szakaszt 40 év után először tettem meg gyalogosan. A város számos érdekes műemlékét nehéz lenne ehhez a cikkhez kapcsolni. Legyen most elég a Mátra ércbányászati vidéke – a hegység kiemelt magaslatai mellett ez is több látogatóra – vagy gyűjtőre – érdemes.

Gyöngyösorszi árvízének emlékére...

Vadász-szoba a Gyöngyösi Állatkertben